

Ebeveyn Arabuluculuğu Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması ve Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Duygu GÜR¹, Yalın Kılıç TÜREL²

1 Dr., Fırat Üniversitesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi, duyguaba@hotmail.com. ORCID: 0000-0003-2891-0535

2 Prof. Dr., Fırat Üniversitesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi, ytural@gmail.com. ORCID: 0000-0002-0021-0484

Gönderilme Tarihi: 05.06.2024 Kabul Tarihi: 01.11.2024 DOI: 10.37669/milliegitim.1496618

Atıf: “Gür, D., ve Türel, Y. K. (2025). Ebeveyn arabuluculuğu ölçeğinin Türkçeye uyarlanması ve çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Millî Eğitim*, 54(245), 153-190. DOI: 10.37669/milliegitim.1496618”

Öz

Çocukların dijital ortamlarda fırsatlardan en üst düzeyde yararlanırken bu ortamlardaki risk ve tehlikelerin en aza indirilmesi oldukça önemlidir. Ebeveynlerin sergiledikleri yaklaşımlar, davranışlar ve stratejiler bu süreçte çocukların teknoloji kullanımları üzerinde belirleyici rol üstlenmektedir. Ebeveynlerin üstlendikleri bu roller ve sergiledikleri yaklaşımları ifade eden ebeveyn arabuluculuğu araştırmacılar tarafından incelenmektedir. Bu çalışmada “Ebeveyn Arabuluculuğu Ölçeği”nin Türkçeye uyarlanması, ebeveynlerin arabuluculuğunun belirlenmesi ve çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Öncelikle ölçeğin Türkçeye uyarlanmasına yönelik çalışmalar yürütülmüş, daha sonra hazırlanan ölçek formu ebeveynlere uygulanarak sonuçlar analiz edilmiştir. Uzman görüşleri doğrultusunda Türkçeye çevrilen maddeler ölçek formunda düzenlenmiş, 6. ve 7. sınıflarda öğrenim gören 318 öğrenci ebeveynine uygulanarak doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Ölçeğin uyum düzeylerinin yeterli olduğu görülmüş, birleşme güvenilirliği ve yakınsak geçerliliğinin sağlandığı belirlenmiştir. Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı hesaplanmış, ölçeğin ve her bir faktörün güvenilir olduğu tespit edilmiştir. Böylece alana geçerli ve güvenilir bir ölçek kazandırıldığı söylenebilir. İkinci aşamada ölçek formu 665 6. ve 7. sınıf öğrenci ebeveynine uygulanmış, ebeveynlerin daha çok kısıtlayıcı arabuluculuk yaklaşımına sahip oldukları ancak aynı zamanda çocuklarıyla iletişim kurarak onları bilgilendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ebeveynlerin ve çocukların teknoloji kullanımlarının ebeveynlerin arabuluculukları üzerinde farklılık oluşturduğu belirlenmiştir. Araştırma bulgularının çocukların teknoloji kullanımında okul-aile iş birliği çerçevesinde alınacak önlemler ve yürütülecek faaliyetler açısından katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: ebeveyn arabuluculuğu, dijital ebeveynlik, dijital fırsatlar, çevrim içi riskler, ölçek uyarlama

*Bu çalışma sorumlu yazarın “Ortaokul Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı ve Ebeveyn Arabuluculuğunun Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” isimli doktora tezinden oluşturulmuştur.

Adapting the Parental Mediation Scale into Turkish and Analyzing It According to Various Variables

Abstract

It is critical for children to maximize the opportunities in digital environments while minimizing the risks and dangers in these environments. The approaches, behaviors, and strategies displayed by parents have a determining role in children's use of technology in this process. Researchers are interested in the roles and strategies that parents take on; this is known as parental mediation. The purpose of this study is to translate the "Parental Mediation" scale into Turkish, identify parents' mediation, and analyze it using different variables. Firstly, we carried out studies on adapting the scale to Turkish, and then we analyzed the results by applying the prepared scale form to parents. In accordance with the advice of experts, we translated the scale items into Turkish. Then, we applied it to 318 parents of sixth and seventh grade students and conducted a confirmatory factor analysis (CFA). According to the results, the scale's fit levels were sufficient and provided convergent reliability and convergent validity. Additionally, by calculating the Cronbach Alpha reliability coefficient, we determined that the scale and each factor were reliable. Therefore, it may be concluded that a valid and reliable scale has been provided to the field. The results revealed that parents had more restrictive mediation approaches than active mediation, but they also communicated and informed their children. Parental mediation also differed significantly depending on how parent and their children used technology. We believe that the research findings may contribute to the measures to be taken and activities to be carried out within the framework of school-family cooperation in children's use of technology.

Keywords: *parental mediation, digital parenting, digital opportunities, online risks, scale adaptation*

Giriş

Günümüzde, bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) birçok insan için hayatının ayrılmaz bir parçası hâline gelmiştir. Birçok kişi internetsiz bir hayat düşünemeyebilir ancak yine de dijital ortamda hayatta kalmak için yeterli bilgi ve donanımına sahip olmayabilirler. Dolayısıyla dijital ortamdaki tehlikelere açık olabilirler ve dijital teknolojilerden en iyi şekilde yararlanamayabilirler. Dijital yerliler olarak adlandırılan günümüzün çocukları (Prensky, 2001), BİT'i günlük aktivitelerine giderek daha fazla dâhil etmektedir (Akungu vd., 2024). Çocukların yoğun BİT kullanımı göz önüne alındığında, ebeveynlerin bir yandan çocuklarını teknolojinin sunduğu olanaklardan tam olarak yararlanmaları için desteklemeleri diğer taraftan onları potansiyel risk ve tehlikelerden korumaları hayati önem taşımaktadır (Symons vd., 2020). Böylece çocuklar dijital ortamda güvenli bir şekilde kalabilecekler ve sorumlu yetişkinler olarak büyüyeceklerdir (Livingstone ve Byrne, 2018).

Dijital teknolojiler, gençlerin yararlanabileceği eğlence, iletişim, bilgi ve eğitim için çok çeşitli fırsatlar sunmaktadır (Livingstone ve Helsper, 2010; Vandoninck vd., 2010). Çevrim içi iletişim kişinin kendini ifade edebilmesini sağlarken duyguları ve düşünceleri gibi genellikle kolayca açıklanamayan kişisel konular hakkında iletişimi geliştirebilir ve böylece özellikle ergenlerin duygusal ve sosyal gelişimine olumlu katkıda bulunabilir (Koutamanis vd., 2013; Valkenburg ve Peter, 2009). Ayrıca internet önceden var olan çevrim dışı ilişkileri yoğunlaştırmak ve sahip olamayacakları arkadaşlıklar kurmak için kullanıcılara geniş fırsatlar sunar (Reich vd., 2012). Bunun yanı sıra eğitimde BİT kullanımı ile öğrencilerin ilgi ve motivasyonlarının artırılması, öğrenme sürecine aktif katılımının sağlanması gibi birçok imkân sunulmaktadır. Özellikle erken çocukluk döneminde çocuklar meraklıdır ve kendilerine verilen etkileşimli bilgilere açıktırlar (Chou ve Fen, 2014). Bu nedenle bilgisayarlar, mobil araçlar ve internet gibi entegre bilgi teknolojisi yardımıyla eğitim ortamı çocuklar için etkileşimli hâle gelir ve böylece daha fazla bilgi edinirler (Gutnick vd., 2011). Bu fırsatların yanı sıra BİT kullanımı bazı risk ve tehlikeleri de beraberinde getirmektedir. Çocuklar dijital dünyaya eriştiklerinde siber zorbalığa, pornografiye veya şiddete, cinsellik ve yabancılarla temas gibi potansiyel çevrim içi risklerle karşılaşabilirler (Livingstone vd., 2011, Rodríguez-de-Dios ve Igartua, 2016). Ayrıca aşırı kullanımı sonucunda oluşan internete psikolojik ve duygusal bağımlılık sosyal ilişkileri olumsuz etkileyebilir; uykunun azalması, yeme bozukluğu gibi sağlık problemlerine ve okul ödevlerinin ve günlük yükümlülüklerin yerine getirilmemesine neden olabilir (Dhir vd., 2015; Meerkerk vd., 2009). Bu bağlamda çocuklar dijital haklarını gerçekleştirirken çevrim içi risk ve tehditlerden korunmaları önemli bir konu hâline gelmiştir (Gür ve Türel, 2022; Livingstone ve Helsper, 2010). Bu süreçte ebeveynlerin çocuklarını bilgilendirmeleri, teknoloji kullanımlarında onlara rehberlik etmeleri ve gerekli önlemleri almaları gerektiği vurgulanmaktadır (Adigwe ve van der Walt, 2020; Yurdakul vd., 2013) . Böylece çocukların internet kullanımlarına ilişkin ebeveyn yaklaşımlarını ve bu süreçte üstlendikleri rolleri ortaya koyan “ebeveyn arabuluculuğu” kavramı araştırmacılar tarafından incelenmektedir (Huang vd., 2023; Rodríguez-de-Dios vd., 2018; Steinfeld, 2021).

Ebeveyn Arabuluculuğu

Tam zamanlı bir iş olarak adlandırılan ebeveynlik, çocukların bakımı ve toplumsallaşmasına yönelik tutum, algı, beklenti, bilgi, değer ve eylem yönelimini içeren bir inanç sistemi olarak tanımlanmaktadır (Darling ve Steinberg, 1993). Ancak günümüzde dijital çağın gereksinimleri doğrultusunda değişen yaşam şartları ile birlikte ebeveynlerin sorumlulukları da değişmektedir. Ebeveynler artık çocukları hayata hazırlama sorumluluklarının yanı sıra onlara dijital araçları kullanabilme becerilerini kazandırma ve dijital ortamdaki hak ve sorumluluklarını bilen bilinçli bir kullanıcı olmalarını sağlamakla yükümlüdürler (Gür ve Türel, 2022). Dijital dünya ile çocuk arasında ebeveynleri arabulucu olarak tanımlayan çalışmalarda, bu etkileşimi potansiyel bir fayda olarak kullanmak ve dijital teknolojilerin neden olabileceği olumsuz etkileri azaltmak için ebeveynlerin arabuluculuk görevi üstlendiği belirtilmektedir (Haddon, 2006; Livingstone ve Helsper, 2008).

Ebeveyn arabuluculuğu, ebeveynlerin internetin çocuklarının yaşamları üzerindeki olumsuz etkisini hafifletmek ve güvenli bir şekilde internette yararlanmasını sağlamak için uygulanan çeşitli kişiler arası iletişim stratejilerini içermektedir (Clark, 2011; Smahel vd., 2020). Alan yazınına göre, ebeveyn arabuluculuğunun iki ana formu vardır: Aktif/öğretici ve kısıtlayıcı arabuluculuk (Kirwil, 2009, Shin vd., 2012). Aktif arabuluculuk, ebeveynlerin çocuklarıyla dijital medya kullanımı hakkında konuşmaları, onlara rehberlik etmeleri anlamına gelir (Chen ve Chng, 2016). Bu arabuluculuk yaklaşımında ebeveynler, çocuklarına dijital teknolojilerin neden iyi ya da tehlikeli olduğunu ve bu teknolojilerden nasıl yararlanabileceğini açıklar. Aynı zamanda çocuklarını internetin tehlikeleri ve nasıl başa çıkabileceği, çevrim içi ortamda nelerin yapılabileceği ve paylaşamayacağı hakkında bilgilendirir (Livingstone ve Helsper, 2008). Kısıtlayıcı arabuluculuk ebeveynlerin evde internet kullanımına ilişkin kural ve düzenlemeleri belirlemesine dayanmaktadır. Çocukların çevrim içi olarak geçirdiği süreyi ve katıldıkları etkinlikleri kontrol etmek, sınırlamak, çeşitli şartlara (ödev yapma, ev işlerinde yardım etme vs.) göre belirlemek gibi kuralların kullanılması yoluyla çevrim içi faaliyetlerin düzenlenmesini ifade eder (Chen ve Chng, 2016; Valcke vd., 2011). Bu yaklaşımda ebeveynler çocuklarının katılacağı ve katılmayacağı çevrim içi etkinlikleri ve kullanım sürelerini önceden belirler ve böylece çocuklarının hangi dijital teknolojileri ne amaçla, nasıl ve ne kadar kullanacağına karar verir (Livingstone ve Helsper, 2008).

Ebeveyn arabuluculuğu genellikle çevrim içi risklerin önlenmesi için yararlı bir strateji olarak görülmektedir (Álvarez vd., 2013). Yapılan araştırmalarda genel olarak, aktif arabuluculuğun bu riskleri azaltmada kısıtlayıcı arabuluculuktan daha etkili olduğu (Duerager ve Livingstone, 2012, Khurana vd., 2015, Shin ve Kang, 2016) ve kısıtlayıcı arabuluculuğun çevrim içi riskler konusunda hem olumlu hem de olumsuz şekilde ilişkili olduğu görülmüştür (Khurana vd., 2015; Lau ve Yuen, 2013; Lee ve Chae, 2012; Livingstone vd., 2017; Sasson ve Mesch, 2014, Shin ve Ismail, 2014). Ancak yoğun ebeveyn arabuluculuğu yaşayan çocukların, ebeveynleri çok az ebeveyn arabuluculuğu uygulayan veya hiç uygulamayan çocuklarla karşılaştırıldığı ya da hangi arabuluculuk stratejisi uyguladığında daha az riske maruz kalınacağını destekleyen çok az kanıt vardır (Adigwe ve van der Walt, 2020). Bu durum dikkat gerektiren önemli bir problem olmasına rağmen, bu alandaki çalışmalar hâlâ oldukça azdır (Geržičáková vd., 2023; Gür ve Türel, 2022; Han vd., 2024; Rodríguez-de-Dios vd., 2018). Bu nedenle ebeveynlerin ebeveyn arabuluculuğunun belirlenmesi ve çocuklarının internet aktiviteleri ve karşılaştıkları riskler bağlamında incelenmesi önemli görülmektedir. Ülkemizde ebeveyn arabuluculuğunun incelenmesi, dijital fırsatlar ve riskler bağlamında okul-aile iş birliği ile alınacak önlemler ve yürütülecek faaliyetlerin planlanmasına katkı sağlayacaktır. Özellikle ergenlik döneminde yer alan ortaokul öğrencilerinin teknoloji kullanımının ebeveynler tarafından nasıl yönetildiğinin belirlenmesi yararlı olacaktır. Gómez vd. (2017), ergenlik döneminin internet kullanımı da dâhil olmak üzere gelecekteki alışkanlık ve davranışların oluştuğu kritik bir dönem olduğunu ve çocukların internet kullanımı, çevrim içi riskler, müdahale ve önlemeye yönelik ebeveyn davranışlarının iyi anlaşılması gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca ebeveyn arabuluculuğunun doğrudan ebeveynlerden diğer bir ifadeyle birincil kaynaktan elde edilen verilerle incelenmesi araştırma verilerinin güvenilirliğine katkı sağlayacaktır. Ancak ülkemizde yapılan çalışmalar incelendiğinde ortaokul öğrenci ebeveynlerinin arabuluculuk yaklaşımlarını ebeveyn yanıtlarıyla ortaya koyabilecek, ebeveyn arabuluculuğunun iki ana formunu (Aktif, Kısıtlayıcı) içeren bir ölçüğe rastlanmamıştır. Nitekim Şen vd. (2020) çalışmasında erken çocukluk döneminde yer alan çocukların ebeveynlerinin arabuluculuğunu belirlemeye yönelik ölçek geliştirilmiştir. Gözüm ve Kandır'ın (2020) yürüttükleri çalışmada okul öncesi dönemde yer alan çocukların ebeveynlerine yönelik "Çocuklar için dijital oyunların ebeveyn arabuluculuk ölçeği" geliştirilmiştir. Turgut ve Aslan'ın

(2016) çalışmasında çocukların internette karşılaştıkları riskler ile ebeveynlerinin arabuluculuk yaklaşımlarını belirlemek için Net Children Go Mobile (NCGM) projesi kapsamında geliştirilen anket, ortaokul ve lise öğrencilerine uygulanmak üzere Türkçeye uyarlanmıştır. Durak'ın (2019) araştırmasında ise Nikken ve Jansz (2014) tarafından geliştirilen “Ebeveyn Arabuluculuğu Ölçeği”nin ortaokul öğrenci ebeveynleri için Türkçeye uyarlama çalışması yürütülmüştür. Ancak ölçek formunda kısıtlayıcı arabuluculuk alt faktörü yer almamaktadır. Dolayısıyla bu ölçeğin uygulanması ile ebeveyn arabuluculuğunun iki ana formundan biri olan kısıtlayıcı arabuluculuğa ilişkin yorum yapılamamaktadır. Oysaki ebeveynlerin kısıtlayıcı arabuluculuklarının çocukların medya kullanımları üzerinde etkili olabileceği, bu nedenle ortaya çıkabilecek sonuçların araştırılmasının oldukça önemli olduğu yapılan araştırmalarda belirtilmektedir (Adigwe ve van der Walt, 2020; Livingstone vd., 2017; Steinfeld, 2021). Bu bilgiler doğrultusunda alan yazınında yer alan bu ölçeklerin ortaokul öğrenci ebeveynlerinin arabuluculuk yaklaşımlarını belirlenmesine yönelik mevcut ihtiyacı karşılamadığı söylenebilir. Bu çalışmada Livingstone ve Helsper (2008) tarafından geliştirilen ve Adigwe ve van der Walt'un (2020) “Ebeveyn Arabuluculuğu (Parental Mediation) Ölçeğinde” düzenlenen “Aktif Arabuluculuk” ve “Kısıtlayıcı Arabuluculuk” boyutlarının Türkçeye uyarlanması amaçlanmaktadır. Böylece alanda yer alan bu boşluğun giderilmesine katkı sağlanacağı düşünülmektedir. Ayrıca çalışmada ebeveynlerin arabuluculuklarının belirlenmesi ve demografik özellikler, ebeveynlerin ve çocukların teknoloji kullanım durumlarına göre incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda belirlenen araştırma soruları şu şekildedir:

Ebeveynlerin sergiledikleri ebeveyn arabuluculuğu,

1. hangisidir?
2. ebeveynlerin cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?
3. ebeveynlerin yaşlarına göre farklılaşmakta mıdır?
4. aylık gelir düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?
5. eğitim düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?
6. mesleklerine göre farklılaşmakta mıdır?
7. ebeveynlerin teknoloji kullanımlarına göre farklılaşmakta mıdır?
8. çocuklarının teknoloji kullanımlarına göre farklılaşmakta mıdır?

Yapılan araştırmalarda çevrim içi risklerin önlenmesi ya da en aza indirgenmesi ve çocukların dijital fırsatlardan en üst düzeyde yararlanmasında ebeveyn tutum ve yaklaşımlarının, aile ortamının ve güçlü ebeveyn desteğinin önemli olduğu vurgulanmaktadır (Akungu vd., 2024; Carvalho vd., 2015; Gómez vd., 2017; Horzum ve Bektas, 2014; Huang vd., 2023; Sela vd., 2020; Yaman vd., 2019). Ayrıca internetin ne kadar kullanıldığının yanı sıra nasıl ve ne amaçla kullanıldığının ebeveynler tarafından sağlıklı bir şekilde denetlenmesi, olası risk ve tehditlerin önüne geçebilmek için ebeveynlerin üstlendikleri rol ve çocuklarına rehberlik etmesi oldukça önemlidir (Çelen vd., 2011; Gómez vd., 2017). Mevcut çalışmalar, ebeveynlerin benimsediğı yaklaşımın ergenlerin internet davranışlarını etkilediğini veya bunlarla yakından ilişkili olduğunu göstermektedir (Akungu vd., 2024). Araştırma sonuçlarına göre kendini rahat hissedene, ciddiye alınan, anlaşılan (van den Eijnden vd., 2008), desteklenen, yasakların açıklandığı ve seçim yapmaya izin verilen (Elsaesser vd., 2017; Padilla-Walker vd., 2018) çocukların internet kullanımı ve çevrim içi risklerle karşılaştıklarında sergiledikleri davranışlar, ebeveynleri otoriter, aşırı koruyucu ve talepkâr tarzlar sergileyenlere göre farklılaşmaktadır (Doğın vd., 2015). Çatışmalar ve zayıf aile desteğı, çocuklar arasında internet bağımlılığının güçlü belirleyicileridir (Park vd., 2008) ve tutarsız ebeveynlik davranışlarının çocukların problemlili internet kullanımını artırdığı belirtilmektedir (Miltuze vd., 2021). Bu bağlamda çocuklarının internet kullanımına yönelik ebeveynlerin sergiledikleri yaklaşım ve davranışların anlaşılması ve bu doğrultuda okul-aile iş birliğı kapsamında alınacak önlemlerin belirlenmesi oldukça önemlidir. Bu araştırma ile alana ebeveynlerin arabuluculuğunu belirleyebilecek geçerli ve güvenilir bir ölçek kazandırıldığı söylenebilir. Araştırmada ebeveynlerin arabuluculuk yaklaşımları ortaya koyularak bu yaklaşımlarının çeşitli değışkenlere göre farklılaşma durumu incelenmiştir. Böylece araştırmada ulaşılan sonuçlar ışığında ebeveynlerin arabuluculuk yaklaşımları ve bu yaklaşımların hem kendilerinin hem de çocuklarının teknoloji kullanımlarıyla birlikte incelenerek mevcut durumun belirlenmesi, bu doğrultuda alınacak önlemlerin şekillenmesi ve gelecekte yapılacak araştırmalara yol göstermesi açısından oldukça önemlidir (Adigwe ve van der Walt, 2020; Gür ve Türel, 2022; Rodríguez-de-Dios vd., 2018)

Yöntem

Araştırmanın Modeli

İki aşamada yürütülen araştırmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Birinci aşamada ölçek uyarlama çalışması yürütülmüş, Livingstone ve Helsper (2008) tarafından geliştirilen ve Adigwe ve van der Walt (2020) tarafından düzenlenen “Parental Mediation (Ebeveyn Arabuluculuğu) Ölçeği” Türkçeye uyarlanmıştır. İkinci aşamada ise nicel araştırma yöntemlerinden biri olan betimsel araştırma modeli kullanılmış, ebeveynlerin arabuluculuk yaklaşımları belirlenerek çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini Doğu Anadolu’da bir il merkezinde yer alan ortaokul öğrenci ebeveynleri oluşturmaktadır. Araştırmada iki aşamalı örneklem seçimi uygulanmıştır. Birinci aşamada ölçeğin Türkçeye uyarlanma sürecinde yürütülecek geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları için çalışma grubu belirlenmiştir (Örneklem grubu 1). Bu aşamada örneklem seçiminde tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem, sınırlı bir evrende alt tabakalar veya alt grupların olduğu durumlarda kullanılmaktadır (Kılıç, 2013). Araştırmada Doğu Anadolu’da bir il merkezinde yer alan eğitim bölgeleri birer tabaka olarak belirlenmiş ve bu tabakalardan rastgele bir okul olmak üzere toplamda beş devlet ortaokulu seçilmiştir. Daha sonra bu okullarda 6. ve 7. sınıf düzeylerinde öğrenim gören 318 öğrencinin ebeveynlerine ölçek formu uygulanmıştır. Geçerlik ve güvenilirlik belirleme çalışmalarının ardından kullanıma hazır olan ölçek formunun uygulanması için araştırmanın ikinci aşamasında yine tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın yürütüldüğü il merkezindeki eğitim bölgelerinden en az iki okul olmak üzere rastgele seçilen 11 devlet ortaokulu ve dört özel okulda 6. ve 7. sınıf düzeyinde öğrenim gören 665 öğrencinin ebeveynlerine (Örneklem grubu 2) “Ebeveyn Arabuluculuğu Ölçeği” uygulanmıştır.

Tablo 1*Evren ve Örneklem*

Tabakalar	Evren		Ölçek Uyarlama (Örneklem grubu 1)		Ölçeği uygulama (Örneklem grubu 2)	
	Okul Sayısı	Ebeveyn Sayısı	Okul Sayısı	Ebeveyn Sayısı	Okul Sayısı	Ebeveyn Sayısı
1.Tabaka	5	1075	1	75	3	126
2.Tabaka	7	1319	1	61	4	179
3.Tabaka	5	1020	1	73	2	105
4.Tabaka	6	1142	1	42	3	132
5.Tabaka	6	1109	1	67	3	123
Toplam	29	5665	5	318	15	665

Araştırmada 5. sınıf öğrenci ebeveynleri, çocuklarının ortaokula uyum sürecinde yer almaları ve bilişim teknolojileri dersini ilk defa almaları nedeniyle çalışma grubuna dâhil edilmemiştir. Ayrıca 8. sınıf öğrencilerinin ortaöğretim kurumlarına geçiş için sınava hazırlık döneminde buldukları ve bu durumun teknoloji kullanımlarını ve ebeveynlerinin bu konudaki düşüncelerini etkileyebileceği düşünülerek 8. sınıf düzeyindeki öğrenci ebeveynleri araştırmaya dâhil edilmemiştir. Böylece güvenilir sonuçlar elde edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın ikinci aşamasına katılan ebeveynlerin demografik özellikleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2*Ebeveynlerin Demografik Özellikleri*

		f	%
Yakınlık Derecesi	Anne	500	75
	Baba	156	23
	Diğer	9	2
Meslek	İşçi	73	11
	Devlet Memuru	126	19
	Serbest Meslek	69	10
	Emekli	10	2
	İşsiz	364	55
	Diğer	23	3

Eğitim Durumu	İlkokul	115	17
	Ortaokul	74	11
	Lise	247	37
	Lisans	190	29
	Lisans Üstü	39	6
Yaş	35 ve altı	144	22
	36-40	205	31
	41-45	194	29
	46 ve üzeri	117	18
Aylık Gelir	Düşük	81	12
	Orta	435	65
	İyi	145	22
	Çok iyi	4	1

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan ebeveynlerin büyük bir çoğunluğunun (%75) annelerden oluştuğu görülmektedir. Ebeveynlerin meslekleri incelendiğinde ise yarısından fazlasının (%55) işsiz olduğu dikkati çekmektedir. Ancak herhangi bir yerde çalışmadığını belirten ebeveynlerin %70'i (n=254) ev hanımı olduğunu beyan etmiştir. Ebeveynlerin büyük çoğunluğunun annelerden oluştuğu göz önünde bulundurulduğunda bu bulgu anlamlı görülmektedir. Meslek ve yakınlık durumu birlikte incelendiğinde araştırmaya katılan annelerin yarısından fazlasının herhangi bir yerde çalışmadığı belirlenmiştir. Bu durumun ebeveynlerin çocuklarına yönelik ebeveyn arabuluculuğu davranışları üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olabileceği düşünülmektedir. Tablo 2'ye göre ebeveynlerin çoğunluğunun (%60) 36-45 yaş aralığında olduğu ve lise-lisans düzeyinde eğitime sahip olduğu (%66); ayrıca aile gelir düzeyinin daha çok orta seviyede olduğu görülmektedir.

Verilerin Toplanması

Araştırmada öncelikle ölçek uyarlaması için belirlenen örneklem grubuna “Ebeveyn Arabuluculuğu Ölçeği” uygulanmış ve ulaşılan veriler üzerinden geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yürütülmüştür. Daha sonra oluşturulan bu ölçek formu, “Kişisel Bilgiler Formu” ile birlikte ikinci örneklem grubuna uygulanarak veriler toplanmıştır.

Veri toplama sürecinde dijital ortamda hazırlanan formlar okul yöneticilerine ulaştırılmıştır. İlgili idareci tarafından erişim bağlantıları ve araştırmanın amacını ve yönergeleri içeren bilgilendirici metin mesaj yoluyla

velilere iletilmiştir. Böylece araştırma sürecine katılmaya gönüllü olan veliler formlardaki maddeleri yanıtlayarak sisteme kaydetmişlerdir. “Kişisel Bilgiler Formu”nda ebeveynlerin cinsiyeti, yaşı, eğitim düzeyi, mesleği gibi kişisel bilgilerine yönelik sorular ve hem kendilerinin hem de çocuklarının teknoloji (bilgisayar, tablet, telefon ve internet) kullanımlarını belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır. “Ebeveyn Arabuluculuğu (Parental Mediation) Ölçeği ise Livingstone ve Helsper (2008) tarafından geliştirilmiş ve Adigwe ve van der Walt (2020) tarafından düzenlenmiştir. Araştırmacılar tarafından ölçeğin iki faktörden oluşan 12 maddelik bölümünün Türkçeye uyarlanması için geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yürütülmüştür.

Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

“Ebeveyn Arabuluculuğu Ölçeği”nin Türkçeye uyarlanması sürecinde öncelikle ölçek maddelerinin Türkçeye çevrilmesi sağlanmıştır. Daha sonra üç alan uzmanı ve iki dilbilim uzmanının görüşleri alınarak oluşturulan ölçek formunun dil geçerliği, toplum kültürüne ve hedef kitleye uygunluğu değerlendirilmiştir. Uzman görüşleri sonucunda bazı ölçek maddelerinde düzeltmeler yapılarak ölçek formuna son hâli verilmiştir. Ölçek formu uygulandıktan sonra geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yürütülmüştür. Bu kapsamda doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ve güvenilirlik analizi yapılmıştır.

Doğrulayıcı Faktör Analizi

Veri toplama sürecinin ardından DFA işlemleri yürütülmüştür. Kline’a (2010) göre DFA yapılması için 100-200 arası örneklem sayısı örneklem büyüklüğü için yeterli olmaktadır. Ayrıca faktör analizi için çalışma grubunun madde sayısının en az beş katı olması önerilmektedir (Child, 2006; Kass ve Tinsley, 1979). Böylece DFA çalışmalarını yürütmek için belirlenen örneklem sayısının yeterli olduğu söylenebilir (N=318). AMOS 26 programında analiz işlemleri yürütülmüş ve χ^2 , χ^2 /sd , GFI, AGFI, RMSEA, RMR, CFI, NFI ve NNFI (TLI) uyum indeksleri dikkate alınmıştır. Analiz işlemleri sonrasında elde edilen veriler incelendiğinde modifikasyon yapılmadan modelin gerekli uyum iyiliği indekslerini sağladığı görülmüştür (Tablo 3).

Tablo 3

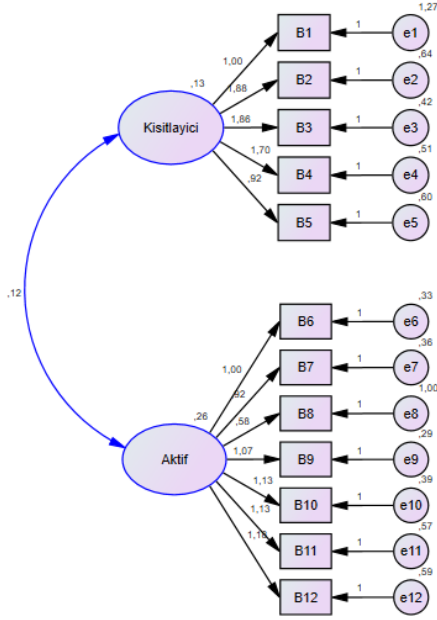
DFA için Uyum İndeksleri Kriterleri ve Analiz Sonucu Elde Edilen Uyum İndeksleri

Uyum İndeksi	Kriterler	Gözlenen Değer	Kaynak
χ^2	$P < 0.05$	0.00	
χ^2 /sd	≤ 3 = mükemmel uyum ≤ 5 = orta düzeyde uyum	2.85	(Kline 2005; Sümer, 2000)
GFI/A GFI	$GFI > AGFI$	$0.93 > 0.90$	(Schumacker ve Lomax, 2004; Hooper, Coughlan ve Mullen, 2008)
CFI	≥ 0.90 = iyi uyum ≥ 0.95 = mükemmel uyum	0.90	(Tabachnick ve Fidell, 2001)
NFI	≥ 0.90 = iyi uyum ≥ 0.95 = mükemmel uyum	0.86	(Kenny, 2010)
NNFI (TLI)	≥ 0.90 = iyi uyum ≥ 0.95 = mükemmel uyum	0.88	(Thompson, 2004)
RMR	≤ 0.05 = mükemmel uyum ≤ 0.08 = iyi uyum	0.05	(Brown, 2006)
RMSEA	≤ 0.05 = mükemmel uyum ≤ 0.08 = iyi uyum	0.07	(Blunch, 2008; MacCallum ve Sehee, 1997)

Tablo 3 incelendiğinde bütün değerlerin iyi düzeyde uyum sağladığı görülmektedir. Sadece NFI ve TLI değeri iyi uyum ölçütüne oldukça yakın bir değer olsa da ideal sınırdan yer almamaktadır. Ancak Thompson (2004), DFA sürecinde olabildiğince az düzeltme ile ideal uyum değerlerine yakın sonuçlara ulaşmanın da yeterli olacağını belirtmiştir. Bu nedenle herhangi bir modifikasyon yapılmamış, oluşan modelin yeterli düzeyde uyum değerine sahip olduğu kabul edilmiştir (Şekil 1).

Şekil 1

Ebeveyn Arabuluculuğu Ölçeği DFA Yol Diyagramı

Ölçeğin doğrulanan faktör yapısına ilişkin maddelerin faktör yük değeri ve madde toplam korelasyonu Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4*Ebeveyn Arabuluculuğu Ölçeğinin Faktör Yapısı*

Faktör	Maddeler	Faktör yük değeri	Madde toplam korelasyonu
Kısıtlayıcı	1.Çocuğum için uygunsuz içeriğe sahip dijital medya kullanımına (video uygulamaları, web siteleri...) izin vermem.	0.51	0.35
	2.Çocuğumun katılabileceği çevrim içi medya etkinliklerini önceden belirlerim.	0.56	0.59
	3.Çocuğumun teknoloji kullanım süresini sınırlandırırım.	0.76	0.51
	4.Çocuğumun dijital teknoloji kullanımına günün veya haftanın belirli bir saatinde izin veririm.	0.82	0.44
	5.Çocuğumun teknoloji kullanımına ev ödevi veya ev işleri gibi görevleri tamamlamasının ardından izin veririm.	0.52	0.37
	6.Çocuğumun internette ne yaptığına dikkat ederim.	0.64	0.58
	7.Çocuğumu internetin tehlikeleri hakkında bilgilendiririm (örneğin; rahatsız edici deneyimlerle başa çıkma).	0.76	0.48
Aktif	8.Çocuğumu kendi başına çevrim içi medya etkinliklerinden (web siteleri, sosyal medya...) yeni şeyler keşfetmeye ve öğrenmeye teşvik ederim.	0.52	0.36
	9.Çocuğuma dijital teknolojilerin neden iyi ya da tehlikeli olduğunu açıklarım.	0.72	0.57
	10.Çocuğumla çevrim içi ortamda nelerin yapılabileceği ve nelerin paylaşılamayacağı hakkında konuşurum.	0.74	0.54
	11.Çocuğuma gelişim düzeyine uygun dijital teknoloji içerikleri (web sitesi, uygulama...) öneririm.	0.61	0.57
	12.Çocuğum dijital teknolojiyi kullanırken ona yardım ederim.	0.62	0.58

Tablo 5 incelendiğinde iki faktör altında toplanan maddelerin 0.57 ve 0.83 arasında faktör yük değerine sahip olduğu görülmektedir. Böylece maddelerin iyi düzeyde uyum göstererek anlamlı bir yapı oluşturduğu belirlenmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2001). Madde toplam korelasyonu değerleri ise 0.35 ve 0.59 arasında yer almaktadır. Madde toplam korelasyonu için yeterli olarak görülen 0.30 değeri (Büyüköztürk, 2004) göz önünde bulundurulduğunda ölçek maddelerinin birbiriyle iyi düzeyde uyum sağladığı ve iç tutarlılığın yüksek olduğu söylenebilir. Böylece hiçbir ölçek maddesi çıkarılmadan ölçeğe son şekli verilmiştir.

Güvenirlilik Analizi

Güvenirlilik analizi çalışmalarında Likert tipi ölçekler için uygun görülen Cronbach Alpha güvenirlilik katsayısı hesaplanmıştır. Yüksek düzeyde güvenilir bir ölçme aracının Cronbach Alpha katsayısının en az 0.70 olması gerekmektedir (Pedersen ve Lui, 2003). Çalışmada Türkçeye uyarlanan ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlilik katsayısı 0.82 olarak hesaplanmıştır. Böylece bu ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğu söylenebilir. Ayrıca iki faktör için de ayrı olarak Cronbach Alpha güvenirlilik katsayıları hesaplanmış, “kısıtlayıcı” faktörünün 0.71 ve “aktif” faktörünün 0.80 güvenirlilik değerine sahip olduğu belirlenmiştir (Tablo 5). Böylece her bir faktörün de kendi içerisinde yüksek düzeyde güvenilir olduğu söylenebilir.

Tablo 5

Ölçeğin Güvenirliği

Faktörler	f	Cronbach Alpha Güvenirlilik Katsayısı	Birleşik Güvenirlilik (CR)	Ortalama Açıklanan Varyans (AVE)
Kısıtlayıcı	5	0.71	0.81	0.48
Aktif	7	0.80	0.87	0.51
Genel	12	0.82		

Tablo 5’te ölçeğe ilişkin birleşik güvenirliliği (CR) ve ortalama açıklanan varyans değerleri (AVE) de verilmiştir. Ölçeğin AVE değerinin 0.50’den büyük olması yakınsama geçerliğinin sağlandığına yönelik bir kanıt olarak gösterilebilir (Fornell ve Larcker, 1981). Tablo 6’ya göre ebeveyn arabuluculuğu faktörlerinin AVE değerleri 0.48 ve 0.51 olarak ölçülmüştür. Fornell ve Larcker’e (1981) göre ölçeğin AVE değerinin 0.50’nin altında olduğu durumlarda, CR değeri 0.70’in

üzerinde ise AVE değeri yeterli kabul edilebilir. Bu doğrultuda Türkçeye uyarlanan “Ebeveyn Arabuluculuğu Ölçeği”nin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu söylenebilir.

Verilerin Analizi

Araştırmanın birinci aşamasında Türkçeye çevrilen ölçek formu ebeveynlere uygulandıktan sonra elde edilen veriler AMOS 26 programına aktararak analiz işlemleri yürütülmüştür. İki faktörlü (Aktif ve Kısıtlayıcı) 12 maddeden oluşan ölçek yapısının uyumu Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılarak incelenmiştir. Analizlerde χ^2 , χ^2 /sd , GFI, AGFI, RMSEA, RMR, CFI, NFI ve NNFI (TLI) uyum indeksleri değerleri dikkate alınmıştır. Daha sonra Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı, birleşik güvenilirlik (CR) hesaplanarak ölçeğin güvenirligi belirlenmiştir. Araştırmanın ikinci aşamasında ise ölçek uyarlama sürecinin ardından kullanıma hazır hâle gelen “Ebeveyn Arabuluculuğu Ölçeği” ve “Kişisel Bilgiler Formu” ikinci çalışma grubunda yer alan ebeveynlere uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 26 programına aktararak analiz işlemleri yürütülmüştür.

Çalışmada kullanılacak istatistiksel analiz tekniklerinin belirlenebilmesi için normallik analizi yapılmıştır. Bu kapsamda erişilen 722 ebeveyne ait veriler üzerinden analizler yürütülmüş; histogram grafikleri incelenmiş ve mahalnobis uzaklığı da hesaplanarak çarpık veriler, aşırı uç değerler belirlenmiş, veriler temizlenmiştir. Daha sonra kalan 665 ebeveyne ait veriler üzerinden analizler yürütülmüştür. Araştırmada her bir değişken için ayrı olarak Skewness (çarpıklık) ve Kurtosis (basıklık) katsayıları incelenerek normallik analizi yapılmıştır.

Tablo 6

Değişkenlerin Çarpıklık ve Basıklık Katsayıları

Değişkenler	Skewness	Kurtosis
Aktif Arabuluculuk	-0.29	-0.52
Kısıtlayıcı Arabuluculuk	-0.14	-0.69

Tabachnick ve arkadaşlarına (2013) göre verilerin normal dağılım göstermesi için çarpıklık-basıklık değerlerinin -1.5 ve +1.5 aralığında olması gerekmektedir. Bu doğrultuda araştırmada incelenen değişkenlere ait verilerin normal dağılım gösterdiği görülmektedir (Tablo 6). Böylece çalışmada parametrik

analiz teknikleri kullanılmıştır. Bu doğrultuda bağımsız gruplar t-testi ve ANOVA analizleri yapılmıştır. ANOVA analizinde hangi gruplar arasında farklılaşmanın oluştuğunu belirlemek için post-hoc olarak, grup ortalamalarını ortak hata yaklaşımı ile ikili olarak karşılaştırmaya yarayan Tukey testi kullanılmıştır (Bülbül, 2000). Araştırmanın iki aşamasındaki örneklem grubu, veri toplama araçları ve elde edilen veriler ile yürütülen analiz işlemleri Tablo 7’de özetlenmiştir.

Tablo 7

Araştırmanın Yöntemi

	N	Araştırma Modeli	Veri Toplama Araçları	Veri Analizi
Örneklem Grubu 1	318	Ölçek uyarlama	Ebeveyn Arabuluculuğu	Dil geçerliği, DFA, Güvenirlik belirleme analizi (Cronbach Alpha), Birleşik güvenirlik (CR), Ortalama açıklanan varyans (AVE)
Örneklem Grubu 2	665	Betimsel araştırma	Kişisel Bilgiler Formu, Ebeveyn Arabuluculuğu	Normallik analizi, Betimsel istatistikler, Bağımsız gruplar t-testi, ANOVA

Bulgular

Ebeveyn Arabuluculuğu

Ebeveyn arabuluculuğu belirlenirken her bir ebeveyn yaklaşımını belirleyen iki faktör altında verilen yanıtlara göre faktör ortalamaları hesaplanmış ve ebeveynin yüksek ortalamaya sahip olduğu faktör dikkate alınarak sergilediği davranışlarda daha çok o yaklaşıma sahip olduğu yorumu yapılmıştır.

Tablo 8

Ebeveyn Arabuluculuğuna Yönelik Betimsel İstatistikler

Faktörler	<i>f</i>	%	SS	SH
Kısıtlayıcı	369	55.5	3.10	0.64
Aktif	296	44.5	2.93	0.55
Toplam	665	100		

Tablo 7 incelendiğinde ebeveynlerin daha çok kısıtlayıcı bir yaklaşım sergilediği görülmektedir. Faktörlere ilişkin ortalama değerleri ise birbirine yakın olmakla beraber kısıtlayıcı faktörüne ait ortalama değeri daha yüksektir. Ancak maddelere yönelik yapılan incelemelerde M6, M7, M9 ve M10 maddelerinin ortalama değerlerinin orta düzeyde katılımı ifade eden üç değerinin üzerinde olduğu dikkat çekmektedir (3.21, 3.18, 3.20, 3.10). Buradan hareketle ebeveynlerin çocuklarını internet kullanımlarında yapabilecekleri ve var olan tehlikelere yönelik onlarla konuşarak bilgilendirdiği; aynı zamanda kullanım sürelerini sınırlandırdığı, belirli kurallara göre kullanımın sağlandığı ve böylece daha çok kısıtlamaya gidildiği yorumu yapılabilir.

Ebeveynlere İlişkin Demografik Değişkenler, Teknoloji Kullanımı ve Ebeveyn Arabuluculuğu

Ebeveyn yaklaşımlarının cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, meslek ve aylık gelir düzeyi demografik değişkenlerine göre farklılaşma durumu incelenmiştir. Bu süreçte cinsiyet için bağımsız gruplar t-testi, diğer değişkenler için ANOVA analizi uygulanmıştır. Uygulanan bağımsız gruplar t-testi sonucuna göre cinsiyetin ebeveyn arabuluculuk yaklaşımları üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür (taktif= 1.27, $p>0.05$; tkısıtlayıcı=1.19, $p>0.05$). Ayrıca yapılan ANOVA analizleri sonucunda yaş (Faktif= 0.88, $p>0.05$; Fkısıtlayıcı=1.26, $p>0.05$), eğitim düzeyi (Faktif= 2.21, $p>0.05$; Fkısıtlayıcı=0.23, $p>0.05$), aylık gelir düzeyi (Faktif= 2.15, $p>0.05$; Fkısıtlayıcı=0.94, $p>0.05$) ve meslek (Faktif= 1.24, $p>0.05$; Fkısıtlayıcı=0.70, $p>0.05$) değişkenlerinin de ebeveyn arabuluculuğu üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir.

Ebeveynlerin bilgisayar, tablet, telefon ve internet kullanım sıklığına göre ebeveyn arabuluculuğu yaklaşımlarının farklılaşma durumunu incelemek için ANOVA analizi yapılmıştır. Ulaşılan sonuçlara göre bilgisayar (Faktif= 1.08, $p>0.05$; Fkısıtlayıcı=0.20, $p>0.05$) ve tablet (Faktif= 0.37, $p>0.05$; Fkısıtlayıcı=1.13, $p>0.05$) değişkenlerinin anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür. Telefon kullanımı aktif arabuluculuk üzerinde anlamlı bir farklılık oluştururken (Tablo 7), kısıtlayıcı arabuluculuk üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmamıştır (Fkısıtlayıcı=0.75, $p>0.05$). İnternet kullanımının ise hem aktif arabuluculuk hem de kısıtlayıcı arabuluculuk yaklaşımı üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturduğu belirlenmiştir. Yapılan ANOVA analizinde hangi gruplar arasında farklılaşma olduğunu belirlemek için Tukey testi kullanılmıştır (Tablo 9). Daha sonra grupların betimsel istatistik sonuçları incelenmiş, ulaşılan sonuçlar Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 9*Telefon Kullanımı ve İnternet Kullanımı Değişkenlerine İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları*

		Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p	Farklılık Oluşan Gruplar
Aktif arabuluculuk	Gruplar arası	7.24	1.45	4.98	0.00	Telefon Kullanımı 1 saatten az - 3-4 saat
	Gruplar içi	191.80	0.29			
	Toplam	199.04				
Aktif arabuluculuk	Gruplar arası	4.24	0.84	2.84	0.03	İnternet Kullanımı 1-2 saat- Kullanmayan 1-2 saat-2-3 saat
	Gruplar içi	194.84	0.30			
	Toplam	199.04				
Kısıtlayıcı arabuluculuk	Gruplar arası	5.66	1.13	2.83	0.04	İnternet Kullanımı 1-2 saat-3-4 saat
	Gruplar içi	263.88	0.40			
	Toplam	269.54				

*p< .05

Tablo 10*Teknoloji Kullanımlarına Göre Ebeveyn Arabuluculuğuna Yönelik Betimsel İstatistikler*

Değişkenler	N		SS
Telefon kullanımı – Aktif arabuluculuk			
1 saatten az	114	2.97	0.50
3-4 saat	164	3.21	0.55
İnternet kullanımı – Aktif arabuluculuk			
Kullanmayan	7	3.09	0.53
1-2 saat	277	3.26	0.54
3-4 saat	157	3.42	0.55
İnternet kullanımı – Kısıtlayıcı arabuluculuk			
1-2 saat	277	2.96	0.66
3-4 saat	157	2.11	0.60

Tablo 10 incelendiğinde telefon kullanımı 1 saatten az olan ebeveynlerin aktif arabuluculuk puanlarının, 3-4 saat olan ebeveynlerden anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu görülmektedir. İnternet kullanımında ise 1-2 saat kullanan ebeveynlerin internet kullanmayan ebeveynlere göre ve 3-4 saat kullanan ebeveynlerin 1-2 saat kullanan ebeveynlere göre aktif arabuluculuk puanlarının anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu; 1-2 saat kullanan ebeveynlerin 3-4 saat kullanan ebeveynlere göre kısıtlayıcı arabuluculuk puanlarının daha yüksek olduğu ortaya çıkmaktadır. Buradan hareketle telefon ve internet kullanımının daha fazla olduğu grupta ebeveynlerin aktif arabuluculuk yaklaşımı sergileme düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Ayrıca daha az internet kullanan gruptaki ebeveynlerin daha fazla kısıtlayıcı yaklaşım sergiledikleri yorumu yapılabilir.

Çocukların Teknoloji Kullanımları ve Ebeveyn Arabuluculuğu

Ebeveynlerin arabuluculuk yaklaşımlarının (aktif-kısıtlayıcı) çocuklarının bilgisayar, tablet, telefon ve internet kullanım düzeylerine göre farklılaşma durumunu belirlemek için ANOVA analizi yapılmıştır. Ulaşılan sonuçlara göre çocukların teknoloji kullanımlarına göre ebeveynlerin aktif arabuluculuk puanlarında anlamlı bir farklılık oluşmadığı, kısıtlayıcı arabuluculuk puanlarında ise bazı gruplarda anlamlı farklılıklar oluştuğu belirlenmiş (Tablo 11) ve Tukey testi ile farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğu incelenmiştir. Gruplar arası farklılaşmalar incelenirken betimsel istatistik analizleri de yapılarak sonuçlar karşılaştırılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 11

Çocukların Teknoloji Kullanımlarına Göre Ebeveyn Yaklaşımları ANOVA Analizi Sonuçları

Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p	Farklılık Oluşan Gruplar
Bilgisayar Kullanımı	Gruplar arası	5.49	1.10	2.74	0.02	1 saatten az – 3-4 saat
	Gruplar içi	264.05	0.40			
	Toplam	269.54				

Tablet Kullanımı	Gruplar arası	7.78	1.55	3.92	0.00	1 saatten az – 3-4 saat
	Gruplar içi	261.76	0.40			
	Toplam	269.54				
Telefon Kullanımı	Gruplar arası	10.94	2.19	5.57	0.00	1 saatten az – 3-4 saat
	Gruplar içi	258.60	0.40			
	Toplam	269.54				
İnternet Kullanımı	Gruplar arası	14.48	2.90	7.48	0.00	1 saatten az – 3-4 saat
	Gruplar içi	255.06	0.39			
	Toplam	269.54				

*p< .05

Tablo 12

Çocuklarının Teknoloji Kullanımlarına Göre Ebeveyn Arabuluculuğuna Yönelik Betimsel İstatistikler

Değişkenler	N	$\bar{X}$	SS
Bilgisayar kullanımı – Kısıtlayıcı arabuluculuk			
1 saatten az	101	3.07	0.83
3-4 saat	55	2.76	0.68
Tablet kullanımı – Kısıtlayıcı arabuluculuk			
1 saatten az	68	3.03	0.67
3-4 saat	41	2.73	0.68
Telefon kullanımı – Kısıtlayıcı arabuluculuk			
1 saatten az	141	2.96	0.61
1-2 saat	189	2.10	0.64
3-4 saat	118	2.01	0.65
İnternet kullanımı – Kısıtlayıcı arabuluculuk			
1 saatten az	118	3.12	0.60
3-4 saat	280	2.59	0.66

Tablo 11 ve Tablo 12 incelendiğinde bilgisayar, tablet, telefon ve internet kullanımı 1 saatten az olan çocukların ebeveynlerinin 3-4 saat olan çocukların ebeveynlerine göre, telefon kullanımı 1-2 saat olan çocukların ebeveynlerinin de 3-4 saat olan çocukların ebeveynlerine göre kısıtlayıcı arabuluculuk puanlarının

anlamli bir şekilde daha yüksek olduğu gör÷lmektedir. Buradan hareketle daha düşük teknoloji kullanımına sahip çocukların ebeveynlerinin çocuklarının teknoloji kullanımları üzerinde daha fazla kısıtlama uyguladıkları söylenebilir. Bu davranışları üzerinde ebeveynlerin fazla teknoloji kullanımı risklerine yönelik endişeleri etkili olabilir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada Livingstone ve Helsper (2008) tarafından geliştirilen ve Adigwe ve van der Walt (2020) tarafından düzenlenen “Ebeveyn Arabuluculuğu (Parental Mediation) Ölçeği”nin iki faktörden oluşan bölümünün Türkçeye uyarlanması ve ebeveynlerin arabuluculuk yaklaşımlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda üç alan uzmanı ve iki dil uzmanı görüşleri alınarak ölçek maddelerinin Türkçeye çevirisi yapılmış ve oluşturulan ölçek formu geçerlik ve güvenilirlik analizleri için ortaokul öğrenci ebeveynlerine uygulanmıştır. Tabakalı örnekleme yöntemi kullanılarak Doğu Anadolu Bölgesi’nde yer alan bir il merkezinde her eğitim bölgesi bir tabaka olarak belirlenmiş ve her tabakada yer alan okullardan bir okul rastgele seçilerek toplamda 318 6. ve 7. sınıf öğrenci ebeveynlerine ölçek formu uygulanmıştır. Elde edilen veriler istatistik programına aktarılmış ve analiz işlemleri yürüt÷lmüştür. Öncelikle DFA çalışmalarını yürütmek için belirlenen örnekleme sayısı değerlendirilmiş ve yeterli büyüklüğe sahip olduğu gör÷lmüştür (Kline, 2010). Böylece DFA işlemleri yürüt÷lmüş ve χ^2 , χ^2 /sd, GFI, AGFI, RMSEA, RMR, CFI, NFI ve NNFI (TLI) uyum indeksleri dikkate alınmıştır. Analiz işlemleri sonrasında elde edilen veriler incelendiğinde modifikasyon yapılmadan modelin gerekli uyum iyiliği indekslerini sağladığı gör÷lmüştür. İki faktör (Kısıtlayıcı, Aktif) altında toplanan maddelerin 0.57 ve 0.83 arasında yük değeriine sahip olduğu; böylece maddelerin iyi düzeyde uyum göstererek anlamlı bir yapı oluşturduğu belirlenmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2001). Ayrıca madde toplam korelasyonu değeri 0.35 ve 0.59 arasında değeri olarak ölçek maddelerinin birbiriyle iyi düzeyde uyum sağladığını ve iç tutarlılığın yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.82 olarak hesaplanmış; böylece ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca iki faktör için de ayrı olarak Cronbach Alpha güvenilirlik katsayıları “kısıtlayıcı” faktörü için 0.71 ve “aktif” faktörü için ise 0.80 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca ölçeğin her iki faktörü için birleşme güvenilirliği ve yakınsama geçerliğinin de yeterli düzeyde sağlandığı belirlenmiştir (Fornell ve Larcker, 1981). Böylece alana geçerli ve güvenilir bir ölçek kazandırıldığı söylenebilir.

Araştırmacılar tarafından Türkçeye uyarlanan ölçek, tabakalı örnekleme yöntemiyle belirlenmiş olan 722 6. ve 7. sınıf öğrenci ebeveynine uygulanmıştır. Elde edilen veriler istatistik programına aktarılmış; histogram grafikleri incelenmiş ve mahalalanobis uzaklığı da hesaplanarak çarpık veriler, aşırı uç değerler belirlenmiştir. Böylece veriler temizlenerek 665 ebeveynine ait veriler üzerinden analizler yapılmıştır. Araştırmada öncelikle her bir değişken için ayrı olarak Skewness ve Kurtosis katsayıları hesaplanarak normallik analizi yapılmıştır. Ulaşılan katsayı değerleri -1.5 ve +1.5 değerleri arasında yer aldığından verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2001). Böylece ebeveynlerin arabuluculuk yaklaşımlarını ortaya koymak için parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir. Ebeveynlerin arabuluculuk yaklaşımları öncelikle betimsel istatistik analizi ile incelenmiş, ebeveynlerin daha çok kısıtlayıcı bir yaklaşım sergilediği görülmüştür. Livingstone ve Bober'e (2006) göre ebeveynler genellikle çocuklarıyla sağlıklı bir iletişim kurarak problemlere çözüm üretmek yerine kısıtlayıcı veya yasaklayıcı bir yaklaşım sergilemektedir. Nikken ve Jansz (2014) tarafından yapılan çalışmada, ebeveynlerin kısıtlayıcı arabuluculuk davranışlarının yaygın olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde ülkemizde yürütülen çalışmalarda da ebeveynlerin çocuklarının internet kullanımlarında daha çok kısıtlayıcı arabuluculuğu tercih ettikleri görülmüştür (Kaşıkçı vd., 2014; Özsoy ve Atılgan, 2018; Sarı ve Kunt, 2014; Turgut ve Aslan, 2016).

Araştırmada kısıtlayıcı arabuluculuk puanlarının daha yüksek olmasına rağmen ölçek maddelerine yönelik yapılan incelemelerde aktif arabuluculuk faktörü altında yer alan M6, M7, M9 ve M10 maddelerinin orta düzeyde katılımı ifade eden ortalama değerine sahip olduğu dikkat çekmiştir (3.21, 3.18, 3.20, 3.10). Buradan hareketle ebeveynlerin, internet kullanımlarında yapabilecekleri ve var olan tehlikelere yönelik almaları gereken önlemleri konuşarak çocuklarını bilgilendirdiği; aynı zamanda kullanım sürelerini sınırlandırdığı, belirli kurallara göre kullanımın sağlandığı ve böylece daha çok kısıtlamaya gidildiği yorumu yapılabilir. Nitekim Steinfeld (2021) çalışmasında arabuluculuk stratejilerini ebeveynlik tarzlarıyla karşılaştırmış ve kısıtlayıcı ve aktif arabuluculuğun dengeli bir kombinasyonunun ergenlerin güçlü bir dizi norm ve sınır geliştirmeleri ve kendi internet etkinliklerini kendi kendilerine düzenleyebilmeleri için en iyi zemini sağladığı sonucuna ulaşmıştır. Kirwil'in (2009) çalışmasında ise araştırma sonuçları, her ebeveyn arabuluculuğu yaklaşımının çocukların çevrim içi içerik riski yaşama olasılığını azaltma potansiyeline sahip olduğunu göstermiştir. Ayrıca

Kirwil (2009) kısıtlayıcı arabuluculuğun (zaman veya içerik açısından) kısıtlayıcı olmayan arabuluculuğa tercih edilmesinin bir ülkenin çocuk yetiştirmedeki değer yönelimine bağlı olduğunu belirtmiştir. Gür ve Türel'in (2022) ebeveynlerin çocuklarının teknoloji kullanımına yönelik tutumlarını inceledikleri araştırmada ebeveynlerin çocuklarına karşı yüksek denetim ve kısıtlayıcı davranışlar sergilemesinde araştırmanın yapıldığı ülke ve bölgenin kültürel yapısının ve çocuk yetiştirme tarzının etkili olabileceği ifade edilmiştir.

Araştırmada ebeveynlerin demografik özellikleri ve teknoloji kullanımları ile ebeveyn arabuluculuğu yaklaşımlarındaki farklılaşma incelenmiştir. Ulaşılan sonuçlara göre cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, aylık gelir düzeyi ve meslek değişkenlerinin ebeveyn arabuluculuk yaklaşımları üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür. Benzer şekilde Dulkadir Yaman ve Kabakçı Yurdakul'un (2022) yürüttüğü araştırmada ebeveyn arabuluculuğu üzerinde ebeveynlerin eğitim düzeyi ve aile gelir düzeyine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Gözüm'ün (2021) çalışmasında ise ebeveynlerin eğitim düzeylerine ve sosyoekonomik düzeylerine göre ebeveyn arabuluculuğunda anlamlı farklılık oluştuğu belirlenmiştir. Durak'ın (2019) çalışmasında da çocukların internet kullanımında ebeveynlerinin arabuluculuk düzeylerinin yaş, eğitim düzeyi ve internet kullanım deneyimlerine göre farklılaştığı görülmüştür. Böylece alan yazınında bu değişkenlerin incelendiği daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulduğu söylenebilir. Araştırmada teknoloji kullanımlarına göre yapılan analizler incelendiğinde tablet ve bilgisayar kullanımı arabuluculuk yaklaşımları üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmazken telefon ve internet kullanımının, arabuluculuk yaklaşımları üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturduğu belirlenmiştir. Telefon ve internet kullanımının daha fazla olduğu ebeveynlerin aktif arabuluculuk yaklaşımı sergileme düzeylerinin daha yüksek olduğu, daha az internet kullanan ebeveynlerin daha fazla kısıtlayıcı yaklaşım sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bakó ve Tókés (2018), dijital teknoloji kullanımından ve farkındalığın yoksun ebeveynlerin çocukların dijital deneyimlerini şekillendirmeye karşı pasif tavır sergilediklerini ve çocukları için rol model olma gerçeğini görmezden geldiklerini belirtmiştir. Livingstone vd. (2018), interneti sık kullanan ebeveynlerin dijital becerilerinin iki katına çıktığına vurgu yapmaktadır. Bu noktada ebeveynlerin teknoloji kullanımlarının dijital becerilerini geliştirme konusunda belirleyici olabileceği ve böylece çocuklarının teknoloji kullanımlarına yönelik yaklaşımlarını etkileyebileceği söylenebilir. Nitekim Bayzan vd. (2023),

yürüttükleri tarama çalışmasında ebeveynlerin sahip oldukları dijital becerilerin arabuluculuk yaklaşımları üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde Livingstone vd. (2017) çalışmasına göre ebeveyn ve çocuğun dijital becerilerinin düşük olduğu durumda kısıtlayıcı arabuluculuk tercih edilmektedir.

Araştırmada ulaşılan sonuçlara göre çocukların teknoloji kullanımına göre ebeveynlerin aktif arabuluculuk puanlarında anlamlı bir farklılık oluşmadığı, kısıtlayıcı arabuluculuk puanlarında ise bazı gruplarda anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Daha düşük teknoloji kullanımına sahip çocukların ebeveynlerinin çocuklarının teknoloji kullanımları üzerinde daha fazla kısıtlama uyguladıkları görülmüştür. Bu araştırma sonucuna göre ebeveynlerin sergiledikleri kısıtlayıcı yaklaşımların çocukların teknoloji kullanım süresinde belirleyici bir rol oynadığı söylenebilir. Turgut ve Aslan'ın (2016) ebeveyn arabuluculuğu ile çocukların internetteki riskli davranışlarını araştırdıkları çalışmasında, ebeveynlerin sergiledikleri kısıtlayıcı arabuluculuk yaklaşımının çocuklarının internet bağımlılığına yönelik davranışlarının azaltılmasında etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Adigwe ve van der Walt (2020) çalışmasında da ebeveynlerin kısıtlayıcı arabuluculuğu ile çocuklarının dijital medya kullanımı ve risklere eğilim oranının azaldığı belirlenmiştir. Ayrıca hem ebeveyn hem de çocuklardan elde edilen veriler bu sonuç üzerinde tutarlılık göstermektedir. Ancak bu konuda alan yazınında yer alan sonuçlar hâlâ tartışmalıdır (Huang vd., 2023; Steinfeld, 2021). Öyle ki, Chandrima vd. (2020) ve Huang vd. (2023) çalışmalarında ebeveynlerin arabuluculuk yaklaşımının çocuklarının internet kullanımı ve riskli davranışları üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle alan yazınında bu konu üzerine yapılacak daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Ebeveynlerin aşırı teknoloji kullanımı sonucunda çocuklarının karşılaşabileceği risk ve tehlikelere yönelik endişeleri, kısıtlayıcı davranışları üzerinde etkili olabilir. Bu nedenle yapılacak araştırmalarda dijital beceri yetkinliği, farkındalık düzeyi, riskli etkinliklere katılım ve internet kullanım oranlarının yanı sıra ebeveynlerin kaygı düzeyleri de arabuluculuk stratejileri ile birlikte incelenebilir. Ayrıca gelecekte yapılacak araştırmalarda çalışmanın yürütüldüğü bölgenin kültürel özellikleri ve değer yargıları göz önünde bulundurularak ebeveyn yaklaşımları incelenebilir. Bunun yanı sıra ebeveyn arabuluculuk stratejileri sosyo-ekonomik durum, aile içi ilişkiler, kişilik özellikleri ve ebeveynlik stilleri bağlamında ele alınabilir. Araştırmada katılımcıların çoğunluğu ev hanımlarından

oluşmaktadır. Bu durumun araştırma sonuçları üzerinde belirleyici olabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle yapılacak araştırmalarda annelerin çalışma durumu ebeveyn arabuluculuğu ile ilişkilendirilerek sonuçlar karşılaştırılabilir. Alan yazınında yer alan araştırma sonuçlarına göre ebeveynlerin dijital becerilerinin desteklenmesi, fırsat ve risk farkındalıklarının sağlanması ebeveynlerin etkili bir arabuluculuk yaklaşımı sergilemelerinde belirleyici olabilmektedir. Bu nedenle okullarda rehberlik hizmetleri kapsamında velilerin bu konuda bilgilendirilmesi, aile katılımlı etkinliklerin düzenlenmesi faydalı olabilir. Ayrıca bu etkinlikler kapsamında “Ebeveyn Arabuluculuğu Ölçeği” aktif bir şekilde kullanılarak gerçekleştirilen rehberlik hizmetleri sonucunda, ebeveynlerin çocuklarının medya kullanımlarına yönelik sergiledikleri yaklaşım ve davranışların nasıl şekillendiği araştırılabilir.

Yazar Katkıları: Duygu GÜR (%60), Yalın Kılıç TÜREL (%40)

Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan ediyoruz.

Etik Beyanı: Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi”nde belirtilen kurallara uyulduğunu ve “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler”e dayalı hiçbir işlem yapmadığımızı beyan ederiz. Aynı zamanda tüm yazarların çalışmaya katkıda bulunduğu, yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışmasının bulunmadığını, tüm etik ihlallerde tüm sorumluluğun makale yazarlarına ait olduğunu beyan ederiz.

Etik Kurul İzni: Bu araştırma Fırat Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Sosyal ve Beşeri Bilimler Kurulunun 24/03/2022 tarihli E-97132852-100-163091 sayılı kararı ile alınan izinle yürütülmüştür.

Finansman: Bu araştırma herhangi bir fon almamıştır.

Telif Hakları: Millî Eğitim dergisinde yayınlanan çalışmaların Creative Commons Atıf-Ticari Olmayan 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

Veri Kullanılabilirliği Beyanı: Bu çalışma sırasında oluşturulan veya analiz edilen veriler, talep üzerine yazarlardan temin edilebilir.

Yazma Yardımı için Yapay Zekâ Kullanımı: Yazma yardımı için yapay zekânın kullanılmadığını beyan ederiz.

Extended Summary (Genişletilmiş Özet)

Introduction

Today, it has become an important issue for children to protect themselves from online risks and threats while realizing their digital rights (Gür and Türel, 2022; Livingstone and Helsper, 2010). Researchers are looking at this process from the perspective of the term parental mediation, which highlights parental approaches, practices, and the roles they play regarding children’s internet use. According to the literature, there are two main forms of parental mediation: active/instructive and restrictive mediation (Kirwil, 2009; Shin et al., 2012). Active mediation is when parents talk to their children about digital media use and provide guidance (Chen and Chng, 2016). Restrictive mediation refers to parents regulating their children’s online time and activities by controlling, limiting, and setting rules according to various conditions (doing homework, helping with housework, etc.) (Chen and Chng, 2016; Valcke et al., 2011). Parental mediation is generally seen as a useful strategy for preventing online risks (Álvarez et al., 2013). However, studies in this field are still quite few (Geržičáková et al., 2023; Gür and Türel, 2022; Han et al., 2024; Rodríguez-de-Dios et al., 2018). Additionally, when we examined the studies conducted in our country, we did not find a scale that could reveal the parental mediation of parents of secondary school students through parental responses and include the two main forms of parental mediation (active and restrictive). In this research, we aimed to adapt the “active mediation” and “restrictive mediation” dimensions of the “parental mediation” scale developed by Livingstone and Helsper (2008) and edited by Adigwe and van der Walt (2020) into Turkish. We also determined the parents’ mediation and examined it for several variables.

Method

This two-stage study employs the quantitative research method. In the first stage, we conducted scale adaptation analyses. In the second stage, we used the descriptive research model. The population of the research consists of the parents of students studying in secondary schools located in a city center in the east of Turkey. In this study, we selected the sample using the stratified sampling method. With this method, we determined the educational regions in the universe

as a layer and randomly selected one school from these layers in the first stage and two schools in the second stage. In the first phase of the research, we applied the scale form to the parents of 318 students studying at the 6th and 7th-grade levels in five public secondary schools and conducted validity and reliability studies. In the second phase of the research, we applied the Personal Information Form and the Parental Mediation Scale to the parents of 665 students studying at the 6th and 7th-grade levels in 11 public secondary schools and four private schools. During the scale adaptation analysis process, we tested the scale structure with confirmatory factor analysis (CFA) and examined the fit index values. By determining the Cronbach Alpha reliability coefficient and composite reliability (CR) values, we also performed reliability analysis on the scale. In the second stage of the research, we first examined the skewness and kurtosis coefficients and normal distribution graphs for normality analysis. According to the findings, the research data exhibits a normal distribution. We then conducted descriptive statistical analyses, independent sample t-tests, and ANOVA analyses.

Findings

Following the data collection process, we conducted CFA procedures. According to Kline (2010), a sample size of 100–200 is sufficient for the sample size to perform CFA. Kass and Tinsley (1979) recommend that the study group for factor analysis should be at least five times the number of items. Therefore, we can conclude that the number of samples determined for CFA studies (N=318) is sufficient. Then, using CFA, we examined the fit index values and found that they were acceptable. The items under two factors had factor loading values between 0.57 and 0.83, and item total correlation values were between 0.35 and 0.59. The Cronbach Alpha reliability coefficients of the scale and each sub-factor (restrictive and active) are as follows: 0.82, 0.71, and 0.80, respectively. Therefore, we can conclude that the scale items exhibit high internal consistency and are well-compatible with each other (Büyüköztürk, 2004; Tabachnick and Fidell, 2001).

According to the average values of the factors, parents were more likely to apply restrictive mediation strategies. According to the independent group t-test, gender did not make a significant difference in parental mediation. Additionally, the ANOVA analyses revealed that age, education level, monthly income level, occupation variables, and parents' computer and tablet use did not significantly

influence parental mediation. While phone use made a significant difference in active mediation, it did not make a significant difference in restrictive mediation. Internet use made a significant difference between active mediation and restrictive mediation. In the group with higher phone and internet usage, parents' level of active mediation was higher. Parents in the group that used less internet showed a more restrictive approach. There was no significant difference in parents' active mediation scores according to children's technology use, but there were significant differences in restrictive mediation scores in some groups. Parents of children with lower technology use applied more restrictions to their children's technology use.

Discussion, Conclusion, and Suggestions

The research's findings indicate that parents inform their children by discussing safe internet usage practices and preventative measures against current threats. However, it performs more restrictive mediation than active mediation by limiting the duration of use and ensuring use according to certain rules and conditions. Steinfeld (2021) and Nikken ve Jansz (2014) found similar results in their research. Kirwil (2009) stated that which parental mediation is more preferred depends on a country's value orientation in raising children. Therefore, future research can examine parental mediation by considering the cultural characteristics and value judgments of the region conducting the study.

Kaynakça

- Adigwe, I., and van der Walt, T. (2020). Parental mediation of online media activities of children in Nigeria: A parent-child approach. *Computers in Human Behavior Reports*, 2, 100041.
- Akungu, O. A., Chen, S., and Su, C. H. (2024). Longitudinal association of adolescents' perceptions of parental mediations and compulsive Internet use. *Computers in Human Behavior*, 150, 107989.
- Álvarez, M., Torres, A., Rodríguez, E., Padilla, S., and Rodrigo, M. J. (2013). Attitudes and parenting dimensions in parents' regulation of Internet use by primary and secondary school children. *Computers & Education*, 67, 69-78.

- Bakó, R. K., and Tókés, G. E. (2018). Parental mediation and Romanian young children's digital practices. *Revista Romana de Sociologie*, 29(1/2), 23-36.
- Bayzan, Ő. (2023). Parent opinions on distance education practices in the emergency remote education period in Turkey. *Journal of Educational Technology and Online Learning*, 6(2), 273-294.
- Blunch, N. J. (2008). *Introduction to structural equation modelling: Using SPSS and AMOS*. Los Angeles: Sage Publications.
- Brown, T.A. (2006). *Confirmatory factor analysis for applied research*. Guilford Press.
- Bülbül, S. E. (2000). Çoklu karşılaştırma testleri ve bir örnek uygulama. *Öneri Dergisi*, 3(14), 95-100.
- Büyüköztürk, Ő. (2004). *Veri Analizi El Kitabı*. Pegem A Yayıncılık.
- Carvalho, J., Francisco, R., and Relvas, A. P. (2015). Family functioning and information and communication technologies: How do they relate? A literature review. *Computers in Human Behavior*, 45, 99-108.
- Chandrima, R. M., Kircaburun, K., Kabir, H., Riaz, B. K., Kuss, D. J., Griffiths, M. D., and Mamun, M. A. (2020). Adolescent problematic internet use and parental mediation: A Bangladeshi structured interview study. *Addictive Behaviors Reports*, 12, 100288.
- Chen, V. H. H., and Chng, G. S. (2016). Active and restrictive parental mediation over time: Effects on youths' self-regulatory competencies and impulsivity. *Computers & Education*, 98, 206-212.
- Child, D. (2006). *The essentials of factor analysis*. A&C Black.
- Chou, M. J., and Fen, C. F. (2014). Parent-child Play within Information Technology: A Quest for Quality Family Atmosphere. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 122, 273-282.

- Clark, L. S. (2011). Parental mediation theory for the digital age. *Communication theory, 21*(4), 323-343.
- Çelen, F. K., Çelik, A., and Seferoğlu, S. S. (2011). Çocukların internet kullanımları ve onları bekleyen çevrim içi riskler. *Akademik Bilişim, 2*(4), 645-652.
- Darling, N., and Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological bulletin, 113*(3), 487.
- Dhir, A., Chen, S., and Nieminen, M. (2015). Psychometric validation of the Chinese compulsive internet use scale (CIUS) with Taiwanese high school adolescents. *Psychiatric Quarterly, 86*, 581-596.
- Dogan, H., Bozgeyikli, H., and Bozdas, C. (2015). Perceived parenting styles as predictor of Internet addiction in Adolescence. *International Journal of Research in Education and Science, 1*(2), 167-174.
- Duerager, A., and Livingstone, S. (2012). *How can parents support children's internet safety?*
- Dulkadir Yaman, N., and Kabakçı Yurdakul, I. (2022). Exploring Parental Mediation of Internet Use Through Young Children's Perspective. *Education and Information Technologies, 27*(6), 7451-7469.
- Durak, A. (2019). *Ebeveyn arabuluculuğunun bazı değişkenlere göre incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Bartın Üniversitesi.
- Elsaesser, C., Russell, B., Ohannessian, C. M., and Patton, D. (2017). Parenting in a digital age: A review of parents' role in preventing adolescent cyberbullying. *Aggression and violent behavior, 35*, 62-72.
- Fornell, C., and Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of marketing research, 18*(1), 39-50.
- Geržičáková, M., Dedkova, L., and Mýlek, V. (2023). What do parents know about children's risky online experiences? The role of parental mediation strategies. *Computers in Human Behavior, 141*, 107626.

- Gómez, P., Harris, S. K., Barreiro, C., Isorna, M., and Rial, A. (2017). Profiles of Internet use and parental involvement, and rates of online risks and problematic Internet use among Spanish adolescents. *Computers in Human Behavior*, 75, 826-833.
- Gözüm, A. İ. C. (2021). Çocukların oynadığı dijital oyunlara yönelik ebeveyn arabuluculuk stratejilerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. III. Uluslararası Eğitim Araştırmaları ve Öğretmen Eğitimi Kongresi, Uşak Üniversitesi, Uşak.
- Gözüm, A. İ. C., and Kandır, A. (2020). Okul öncesi çocukların dijital oyun oynama sürelerine göre oyun eğilimi ile konsantrasyon düzeylerinin incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (41), 82-100.
- Gutnick, A. L., Robb, M., Takeuchi, L., and Kotler, J. (2011, March). Always connected: The new digital media habits of young children. In *New York: The Joan Ganz Cooney Center at Sesame Workshop*.
- Gür, D., and Türel, Y. K. (2022). Parenting in the digital age: Attitudes, controls and limitations regarding children's use of ICT. *Computers & Education*, 183, 104504.
- Haddon, L. (2006). The contribution of domestication research to in-home computing and media consumption. *The information society*, 22(4), 195-203.
- Han, Y., Kim, S., Lee, T., and Kim, S. (2024). Family factors and offline/online risk behaviors among South Korean adolescents: A multidimensional approach using latent profile analysis. *Children and Youth Services Review*, 156, 107230.
- Hooper, D., Coughlan, J., and Mullen, M. (2008, September). Evaluating model fit: a synthesis of the structural equation modelling literature. In *7th European Conference on research methodology for business and management studies* (pp. 195-200).
- Horzum, M. B., and Bektas, M. (2014). Examining the internet use aim and internet parental style of primary school students in terms of various variables. *Croatian Journal of Education*, 16(3), 745-778.

- Huang, S., Lai, X., Li, Y., Wang, W., Zhao, X., Dai, X., ... and Wang, Y. (2023). Does parental media mediation make a difference for adolescents? Evidence from an empirical cohort study of parent-adolescent dyads. *Heliyon*, 9(4).
- Kass, R.A., and Tinsley, H.E.A. (1979). Factor analysis. *Journal of Leisure Research*, 11, 120-138.
- Kaşıkcı, D. N., Çağıltay, K., Karakuş, T., Kurşun, E., and Ogan, C. (2014). Türkiye ve Avrupa'daki çocukların internet alışkanlıkları ve güvenli internet kullanımı. *Eğitim ve Bilim*, 39(171), 230-243.
- Kenny, D. A. (2010). Measuring model fit. 12 Nisan 2023 tarihinde <http://davidakenny.net/cm/fit.htm> adresinden ulaşılmıştır.
- Khurana, A., Romer, D., Betancourt, L. M., Brodsky, N. L., Giannetta, J. M., and Hurt, H. (2015). Stronger working memory reduces sexual risk taking in adolescents, even after controlling for parental influences. *Child development*, 86(4), 1125-1141.
- Kılıç, S. (2013). Örneklem yöntemleri. *Journal of Mood Disorders*, 3(1), 44-6.
- Kirwil, L. (2009). Parental mediation of children's internet use in different European countries. *Journal of Children and Media*, 3(4), 394-409.
- Kline, R. B. (2010). *Principals and practice of structural equation modeling* (3. baskı). Guilford Press.
- Kline, T. J. B. (2005). *Psychological testing: A practical approach to design and evaluation*. Sage Publications Inc.
- Koutamanis, M., Vossen, H. G., Peter, J., and Valkenburg, P. M. (2013). Practice makes perfect: The longitudinal effect of adolescents' instant messaging on their ability to initiate offline friendships. *Computers in Human Behavior*, 29(6), 2265-2272.
- Lau, W. W. F., and Yuen, A. H. K. (2013). Adolescents' risky online behaviours: The influence of gender, religion, and parenting style. *Computers in Human Behavior*, 29(6), 2690e2696.

- Lee, S.-J. (2012). Parental restrictive mediation of children's internet use: Effective for what and for whom? *New Media & Society*, 15(4), 466e481.
- Lee, S.-J., and Chae, Y.-G. (2012). Balancing participation and risks in Children's internet Use: The role of internet literacy and parental mediation. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 15(5), 257e262.
- Livingstone, S., and Bober, M. (2006). Regulating the internet at home: contrasting the perspectives of children and parents. In: *Buckingham, David and Willett, Rebekah, (eds.) Digital Generations: Children, Young People, and New Media (pp. 93-113)*. New Jersey: Lawrence Erlbaum.
- Livingstone, S., and Byrne, J. (2018). Parenting in the digital age: The challenges of parental responsibility in comparative perspective. In: *Digital Parenting: The Challenges for Families in the Digital Age, Yearbook 2018 / [ed] Mascheroni, Giovanna, Cristina Ponte, & Ana Jorge, Gothenburg: Nordicom, University of Gothenburg, 2018, p. 19-30*
- Livingstone, S., and Helsper, E. (2010). Balancing opportunities and risks in teenagers' use of the internet: The role of online skills and internet self-efficacy. *New Media & Society*, 12(2), 309-329.
- Livingstone, S., and Helsper, E. J. (2008). Parental mediation of children's internet use. *Journal of broadcasting & electronic media*, 52(4), 581-599.
- Livingstone, S., Haddon, L., Görzig, A., and Ólafsson, K. (2011). *Risks and safety on the internet: the perspective of European children: full findings and policy implications from the EU Kids Online survey of 9-16 year olds and their parents in 25 countries*. EU Kids Online, Deliverable D4. EU Kids Online Network, London, UK.
- Livingstone, S., Mascheroni, G., and Staksrud, E. (2018). European research on children's internet use: Assessing the past and anticipating the future. *New media & society*, 20(3), 1103-1122.
- Livingstone, S., Ólafsson, K., Helsper, E. J., Lupiáñez-Villanueva, F., Veltri, G. A., and Folkvord, F. (2017). Maximizing Opportunities and Minimizing Risks for Children Online: The Role of Digital Skills in Emerging Strategies of Parental Mediation. *Journal of Communication*, 67(1), 82-105.

- MacCallum, R. C., and Sehee, H. (1997). Power analysis in covariance structure modeling using GFI and AGFI. *Multivariate Behavioral Research*, 2(32), 193- 210.
- Meerkerk, G. J., Van Den Eijnden, R. J., Vermulst, A. A., and Garretsen, H. F. (2009). The compulsive internet use scale (CIUS): some psychometric properties. *Cyberpsychology & Behavior*, 12(1), 1-6.
- Miltuze, A., Sebre, S. B., and Martinsone, B. (2021). Consistent and appropriate parental restrictions mitigating against children’s compulsive internet use: a one-year longitudinal study. *Technology, Knowledge and Learning*, 26, 883-895.
- Nikken, P., and Jansz, J. (2014). Developing scales to measure parental mediation of young children’s internet use. *Learning, Media and technology*, 39(2), 250-266
- Özsoy, D., and Atılğan, S. S. (2018). Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi’ndeki 0-8 yaş grubu çocukların internet kullanımı ve bu kapsamda ebeveyn arabuluculuğu: Nitel bir araştırma. *Selçuk İletişim*, 11(2), 96-125.
- Padilla-Walker, L. M., Coyne, S. M., Kroff, S. L., and Memmott-Elison, M. K. (2018). The protective role of parental media monitoring style from early to late adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 47, 445-459.
- Park, S. K., Kim, J. Y., and Cho, C. B. (2008). Prevalence of Internet addiction and correlations with family factors among South Korean adolescents. *Adolescence*, 43(172).
- Pedersen, S., and Liu, M. (2003). Teachers’ beliefs about issues in the implementation of a student-centered learning environment. *Educational Technology Research and Development*, 51(2), 57–76.
- Prensky, M. (2001). Digital natives, digital immigrants, part II: Do they really think differently? *Horizon*, 9(6), 1-9.
- Reich, S. M., Subrahmanyam, K., and Espinoza, G. (2012). Friending, IMing, and hanging out face-to-face: overlap in adolescents’ online and offline social networks. *Developmental psychology*, 48(2), 356.

- Rodríguez-de-Dios, I., van Oosten, J. M. F., and Igartua, J.-J. (2018). A study of the relationship between parental mediation and adolescents' digital skills, online risks and online opportunities. *Computers in Human Behavior*, 82, 186-198.
- Sarı, S., and Kunt, H. (2014). İlkokul ve ortaokul öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre internet kullanım durumlarının belirlenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (40), 263-280.
- Sasson, H., and Mesch, G. (2014). Parental mediation, peer norms and risky online behavior among adolescents. *Computers in Human Behavior*, 33, 32-38.
- Schumacker, R. E., and Lomax, R. G. (2004). *A beginner's guide to structural equation modeling*. Psychology press.
- Sela, Y., Zach, M., Amichay-Hamburger, Y., Mishali, M., and Omer, H. (2020). Family environment and problematic internet use among adolescents: The mediating roles of depression and Fear of Missing Out. *Computers in Human Behavior*, 106, 106226.
- Shin, W., and Ismail, N. (2014). Exploring the role of parents and peers in young adolescents' risk taking on social networking sites. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 17(9), 578-583.
- Shin, W., and Kang, H. (2016). Adolescents' privacy concerns and information disclosure online: The role of parents and the Internet. *Computers in Human Behavior*, 54, 114-123.
- Shin, W., Huh, J., and Faber, R. J. (2012). Tweens' online privacy risks and the role of parental mediation. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 56(4), 632-649.
- Smahel, D., Machackova, H., Mascheroni, G., Dedkova, L., Staksrud, E., Ólafsson, K., ... and Hasebrink, U. (2020). EU Kids Online 2020: Survey results from 19 countries.

- Steinfeld, N. (2021). Parental mediation of adolescent Internet use: Combining strategies to promote awareness, autonomy and self-regulation in preparing youth for life on the web. *Education and Information Technologies*, 26(2), 1897-1920.
- Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49–74.
- Symons, K., Vanwesenbeeck, I., Walrave, M., Van Ouytsel, J., and Ponnet, K. (2020). Parents' concerns over internet use, their engagement in interaction restrictions, and adolescents' behavior on social networking sites. *Youth & society*, 52(8), 1569-1581.
- Şen, M., Demir, E., Teke, N., and Yılmaz, A. (2020). Erken çocukluk ebeveyn medya aracılık ölçeği geliştirme çalışması. *Mehmet Akif Ersoy University Journal of Education Faculty*, (53).
- Tabachnick, B. G. and Fidell, L.S. (2001). *Using Multivariate Statistics* (Fourth Edition). Boston: Ally And Bacon.
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., and Ullman, J. B. (2013). *Using multivariate statistics* (Vol. 6, pp. 497-516). Boston, MA: pearson.
- Thompson, B. (2004). Exploratory and confirmatory factor analysis: Understanding concepts and applications. *Washington, DC, 10694(000)*.
- Turgut, Y. E., and Aslan, A. (2016). Çocukların karşılaştıkları internet riskleri ve ebeveyn arabuluculuğu. In *4th International Instructional Technologies Teacher Education Symposium, Elazığ, Turkey* (pp. 337-344).
- Valcke, M., DeWever, B., Van Keer, H., and Schellens, T. (2011). Long-term study of safe internet use of young children. *Computers & Education*, 57(1), 1292-1305.
- Valkenburg, P. M., and Peter, J. (2009). Social consequences of the internet for adolescents a decade of research. *Current Directions in Psychological Science*, 18(1).

- Van den Eijnden, R. J., Meerkerk, G. J., Vermulst, A. A., Spijkerman, R., and Engels, R. C. (2008). Online communication, compulsive Internet use, and psychosocial well-being among adolescents: a longitudinal study. *Developmental psychology*, 44(3), 655.
- Vandoninck, S., D'Haenens, L., and Donoso, V. (2010). Digital literacy of flemish youth: How do they handle online content risks? *Communications*, 35(4), 397-416.
- Yaman, F., Dönmez, O., Akbulut, Y., Kabakçı Yurdakul, I., Çoklar, A. N., and Güyer, T. (2019). Exploration of Parents' Digital Parenting Efficacy through Several Demographic Variables. *TED Eğitim ve Bilim*, 44(199).
- Yurdakul, İ. K., Dönmez, O., Yaman, F., and Odabaşı, H. F. (2013). Digital parenting and changing roles. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 12(4), 883-896.